

HIRIGINTZA PLANAK ETA EUSKARA

Hizkuntza eragina neurtzeko tresna biribiltzen

Tolosaldeko Lurraldearen Zatiko Planean Eragin Linguistikoaren Ebaluaziorako (ELE) tresna sortu berria aplikatu zuten 2014ko maiatzean. Planak 4.100 etxebizitza egitea aurreikusten du. Eskualdeko biztanleen %71 euskalduna da eta emaitzek diote hirigintza planak eragin moderatua izango lukeela eskualdeko egoera soziolinguistikoan. ELE Ondarroan eta Orion ere probatzen ari dira.

| ONINTZA IRURETA AZKUNE |

Argazkia: Dani Blanco

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIAK eta UEMAK sortutakoa da ELE Eragin Linguistikoaren Ebaluaziorako tresna. Udalerrri euskaldunetan euskara sustatzeko eta zaintzeko konpromisoaren ondorioetako bat da. Alegia, politika publikoetan, ezertan hasi aurretik, ingurumen inpaktua neurtzen den moduan, tresna horrek hirigintza plan batek edo beste edozein esku-hartzek eremu jakin batean hizkuntzan eragin dezakeena aurreikusteko aukera emango luke.

Nola erabili da tresna?

ELE Tolosaldean (Gipuzkoa) estreinatu dute, hirigintza planean. Ziurrenik hemendik aurrera egin nahi dituzten tresna ereduaren artean osatuen izango da, hirigintza planak konplexuak baitira. Pauso dezente ditu, eta ondoren, ideia orokor bat egiteko adina azalpen baino ez dugu emango. Hasteko 33 galdera egiten ditu, bizi kalitateaz, ekonomiaz, azpiegiturez, komunitatearen gizarte eta kultura bizitzaz, eta biztanleriaren ezaugarriez. Hona galderen hiru bat adibide: Proiektuak eragingo al du gatazkarik edo zatiketarik euskaldunen komunitatean? Sortuko dituen lanpostuak bertako biztanleek beteko dituzte? Proiektuak izango al du eraginik bertako jendearen bizi-mailan? Galderaren erantzuna baiezkota bada, hau da,

nolabaiteko eragina aurreikusten bada, eragin hori nolakoa den jakiteko hamaika atributuri erantzun behar zaie: eragin mota, eragina, intentsitatea, hedadura, unea, iraunkortasuna, itzulgarritasuna, berreskuragarritasuna, sinergia, metaketa, aldizkakotasuna. Formula bat aplikatuz eragin linguistikoaren indizea kalkulatu da. Bost zifrek osatzen dute indizea, bizi kalitateak, komunitatearen gizarte eta kultura bizitzak, biztanleriaren ezaugarriak, ekonomiak eta azpiegiturek zifra bana ematen dute. Eraginaren garrantziaren eskalaren arabera, Tolosaldeko aplikazioan ez zen alderdi kritiko edo larririk identifikatu. Aipatu berri ditugun bost alderdietatik lehenengo hirurek eman dute indizerik altuena, eta eragin moderatuaren barruan leudeke.

Tresnak 33 galdera egin ditu, era honetakoak: Sortuko dituen lanpostuak bertako biztanleek beteko dituzte?

Udalerrrien hauskortasun indizea

Eragin linguistikoaren indizea soilik aterata ez ziren konforme geratu, eta beste hiru indize landu zituzten, hiz-

kuntzari estuago lotuak. Hauskortasun indizea da lehenengoa. Horren helburua udalerrriak inpaktu linguistikoaren aurrean bere izaera soziolinguistikoa galtzeko duen arrisku maila neurtzea da. Zer hartzen du kontuan indizeak? Udalerrriko biztanle kopurua, euskaldun portzentajea, etxean euskaraz egiten duten pertsonen portzentajea, euskara lehen hizkuntza duten pertsonen portzentajea, UEMAKo udalerrriak eta EBPN (Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia) daukatenak. Indizearen arabera, udalerririk hauskortasun euskaldunenak dira, eta gehienetan biztanle gutxi dutenak.

Lurralde Zatiko Planaren eragin indizea

Indize honen helburua LZPren barruko ekintzek hizkuntzarengan izango duten eragina neurtzea da. Herriz herri egin zuten ebaluaketa. Ondoren, hauskortasun eta LZP indizeak gurutzatu zituzten. Izan ere, gerta daiteke herri batek hauskortasun indize altua izatea, baina era berean Lurralde Zatiko Planak herri horri gutxi eragitea. Ondoko hiru ondorioetara iritsi ziren. Bat, hauskortasun handia dutenen artean LZPren eragin ertaina jasaten duten udalerrriak hauek dira: Hernialde, Aduna, Albiztur, Elduain, Alkiza, Altzo, Amezketak, Berrobi eta Bidegoian. Bi, LZPren

Argazkian, Urbil merkataritza gunea Usurbilgo lurretan eraikia. Egin aurretik Eragin Linguistikoa Ebaluatzenko tresna aplikatu izan balitzaio zein ondorio aterako ote ziren? Nolako neurri zuzentzaileak hartu beharko ziren Usurbil moduko herri euskaldunean ahalik eta gutxien eragiteko? Eta gertuago dagoen Lasarte-Orian ebaluazio bera egin izan balitz?

eragin handia dutenen artean hauskotasun ertaina duten herriak: Zizurkil, Ibarra eta Anoeta. Hiru, hauskotasun txikiagoa izan arren, duten biztanle kopuruagatik kontuan hartzekoa da LZPk Villabonan eta Tolosan izan dezakeen eragina.

Euskararen ezagutzaren proiektzioaren indizea

Planak agindutako 4.100 etxe egingo direla kalkulatu zuten, jakinda esandako kopuru osoa betetzea ez dela ohikoa. Etxebizitza bakoitzeko hiru kide kontatu zituzten. Ondoren, etxebizitza horietara joango ziren biztanleak nongoak izango ziren kalkulatu zuten (Tolosaldekoak, Gipuzkoako beste tokietakoak, EAEko beste lekuetakoak, Nafarroakoak, Espainia eta atzerrikoak). Azken pausoa haien euskara ezagutza kalkulatzeko izan zen. Proiektzio ariketaren arabera, ondoko udalerriek galduko lukete euskara ezagutza portzentaje altuena: Zizurkil

(%10,4), Anoeta (%9,3), Amezketak (%8,9), Orexa (%7,6), Ibarra (%7,4), Ikaztegieta (%7,3), Gaztelu (%7,3), Baliarrain (%7,1).

Tolosaldean batez beste euskararen ezagutza %6,7 jaitsiko litzatekeela aurreikusi dute, beti ere inolako neurri zuzentzailearik hartuko ez balitz

Lurraldearen Zatiko Plana osotasunean ezarriko balitz, Tolosaldean batez beste euskararen ezagutza %6,7 jaitsiko litzatekeela aurreikusi dute, beti ere inolako neurri zuzentzailearik hartuko ez balitz. ELE tresnaren bi azken pausok horiek dira, batetik, planak egoera soziolinguistikoa eragina izango badu neurri zuzentzaileak proposatzea, eta bestetik, neurriarik aplika-

tzen ez bada nolabaiteko zigorrak ezartzea.

Tresnaren bertsio errazagoak

ELEren lehen eredu hirigintza planetarako dago bereziki pentsatua, baina bestelako politika publikoak ebaluatzenko tresna sinpleagoa behar zelakoan, edozein zerbitziburuk betetzeko moduko tresna sortu dute. Esate baterako, Gipuzkoako Foru Aldundiak, legegintzaldi bukaeran, zahar egoitzak kudeatzeko Kabia erakundeari ELEren bertsio errazagoa aplikatzeko asmoa zuela adierazi zuen. Kultur egitasmoetarako, lantegi bat eraikitzenko, merkataritza gunea egiteko eta beste hainbat jardueretarako tresna egoikiagoa litzateke azken eredu hori.

UEMAK ELE erabiltzeko formazio ikastaroak eskainiko dizkie erakundeko udalerriek, tresna horren aplikazioan aitzindariak izatea dagokiola iritzita. Gaur egun, Orioko, Ondarroako eta Baztango udalak dira ELE abian dutenak. ■

Babeslea: Hernaniko Udala

